# FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT JOSÉ LUÍS DA CRUZ VILAÇA

fremsat den 8. marts 1988 *

*Høje Domstol.*

1. Denne sag skyldes et præjudicielt spørgsmål, som Verwaltungsgericht Trier har forelagt Domstolen vedrørende fortolkningen af en række bestemmelser i EF-forordninger om klassificering af vinstoksorter og om betingelserne for, at vine kan anses for kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder (k. v. b. d.).

## I — De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for sagen

2. I løbet af årene 1972 og 1973 fik sagsøgeren i hovedsagen (herefter benævnt »sagsøgeren«) fra Rheinland-Pfalz' Ministerium for Landbrug, Vindyrkning og Miljø tilladelse til at indgå kontrakter med henblik på dyrkning af en vinstoksort ved navn »Aris«, som var opnået ved artskrydsning med vinstoksorter af arten »vitis riparia«. Indtil 1984 var vine, som indeholdt en vis procentdel af druer af sorten »Aris«, anerkendt som k. v. b. d. i delstaten Rheinland-Pfalz.

3. Den 14. december 1985 ansøgte sagsøgeren på ny om tildeling af et officielt kontrolnummer og dermed anerkendelse som k. v. b. d. af en vin, der indeholdt 10% druer af sorten »Aris«. Landbrugskammeret i Rheinland-Pfalz afslog denne ansøgning med den begrundelse, at vine hidrørende fra vinstoksorter, som var resultatet af en artskrydsning, ikke længere kunne opnå et officielt kontrolnummer, hvorved de blev betegnet som k. v. b. d.

4. Landbrugskammeret gjorde gældende, at navnlig bestemmelserne i artikel 6, stk. 1, litra a), sammenholdt med artikel 4, stk. 1, første afsnit, i Rådets forordning nr. 338/79 af 5. februar 1979 om fastlæggelse af særlige regler for kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder [1] — hvoraf det fremgår, at kun sorten »vitis vinifera« kan anvendes til fremstilling af disse vine — var til hinder for at imødekomme ansøgningen.

5. Efter en forgæves klage over afslaget indbragte sagsøgeren sagen for Verwaltungsgericht Trier og påberåbte sig blandt andet den tyske vinlovs artikel 55, stk. 2, og artikel 13, stk. 4, i Rådets forordning nr. 347/79 af 5. februar 1979 om de almindelige regler for vinstoksorternes klassificering [2].

6. Verwaltungsgericht Trier var i tvivl om rækkevidden af artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 i forhold til reglen i artikel 6, stk. 1, litra a), sammenholdt med artikel

* Oversat fra portugisisk.

1 — EFT L 54 af 5.3.1979, s. 48.

2 — EFT L 54 af 5.3.1979, s. 75.

4, stk. 1, afsnit 1, i forordning nr. 338/79, som jeg allerede har nævnt. Retten udsatte derfor sagen og forelagde Domstolen følgende præjudicielle spørgmål:

»Kan vin hidrørende fra vinstoksorter, som er genstand for igangværende undersøgelser af dyrkningsegnethed, videnskabelige undersøgelser eller krydsnings- og udvælgelsesarbejde, efter bestemmelsen i artikel 13, stk. 4, i forordning (EØF) nr. 347/79 anerkendes som kvalitetsvin fra bestemte dyrkningsområder, eller er artikel 6, stk. 1, litra a), afsnit 1, jfr. artikel 4, stk. 1, afsnit 1, i forordning (EØF) nr. 338/79 til hinder herfor?«

**II — Stillingtagen til det præjudicielle spørgsmål**

7. Det fremgår klart af det foregående, at den forelæggende ret ønsker oplyst, om en vin hidrørende fra en vinstoksort, der ikke tilhører arten »vitis vinifera«, kan klassificeres som k. v. b. d., når denne art er genstand for forsøg vedrørende dyrkningsegnethed, videnskabelige undersøgelser eller udvælgelses- eller krydsningsarbejde.

8. Som det fremgår af selve ordlyden af det præjudicielle spørgsmål, er den væsentligste vanskelighed, som dette rejser, modsigelsen mellem på den ene side artikel 6, stk. 1, litra a), og artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 338/79 og på den anden side artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79.

9. Det fremgår af de to førstnævnte bestemmelser, at k. v. b. d. kun må produceres af klassificerede vinstokke, som tilhører arten »vitis vinifera«; artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 sidestiller produkter hidrørende fra en vinstoksort, som er genstand for igangværende undersøgelser af dyrkningsegnethed, videnskabelige undersøgelser eller krydsnings- eller udvælgelsesarbejde, med produkter fra godkendte vinstokke.

10. Bevirker denne sidestilling, at vine produceret af en vinstoksort, der ikke tilhører arten »vitis vinifera«, men som er genstand for igangværende undersøgelser af dyrkningsegnetheden, kan anses for k. v. b. d. på trods af de restriktive bestemmelser i artikel 4, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 338/79?

11. Dette er den opfattelse, som sagsøgeren i hovedsagen har hævdet under henvisning til — som den tyske domstole har angivet i anmodningen om præjudiciel afgørelse — blandt andet følgende argumenter:

a) Artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 er lex specialis i forhold til bestemmelserne i forordning nr. 338/79, og den er en senere vedtaget bestemmelse.

b) Det fremgår af artiklerne 31, stk. 1 [3], og 49, stk. 1, i Rådets forordning nr. 337/79 af 5. februar 1979 om den fælles markedsordning for vin [4] at Rådet har

3 — Tidligere artikel 30, stk. 1. Den nye affattelse er et resultat af ændringer indført i Rådets forordning nr. 337/79 ved Rådets forordning nr. 454/80 af 18. februar 1980 (EFT L 57 af 29.2.1987, s. 7).

4 — EFT L 54 af 5.3.1979, s. 1.

villet forbeholde sig muligheden for at gøre undtagelse fra eller at tillade undtagelser fra det princip, der er defineret i artikel 6 i forordning nr. 338/79, hvorefter k. v. b. d. alene fremstilles af de anbefalede eller godkendte vinstoksorter, der nævnes i samme forordnings artikel 4, stk. 1. Artikel 13 i forordning nr. 347/79 har netop fastsat sådanne undtagelser for officielt godkendte dyrkningsforsøg; heraf følger, at det kun er artikel 13, stk. 4, hvorefter de produkter, der er resultatet af disse forsøg, anses for sidestillet med produkter fremstillet af godkendte vinstoksorter, og hvorefter det er tilladt at anvende dem ved produktion af k. v. b. d., der finder anvendelse i disse tilfælde.

c) Under forhandlingerne om indførelsen af den fælles markedsordning for vin mente den tyske delegation, at forsøg med nye kulturer af vinstoksorter ikke var omfattet af artikel 3 i forordning nr. 817/70 (som gik forud for forordning nr. 338/79).

12. De argumenter, som jeg lige har sammenfattet, forekommer mig imidlertid ikke absolut overbevisende, da de efter min opfattelse ikke fører til den bedst mulige fortolkning af de pågældende bestemmelser.

13. For at vise dette bør man ligesom Kommissionen sondre mellem to grupper fællesskabsbestemmelser, der finder anvendelse på det foreliggende tilfælde: de almindelige regler for vinstoksorternes klassificering i forordningerne nr. 337/79 og 347/79 — og de særlige regler for k. v. b. d. i forordning nr. 338/79.

14. A — Forordning nr. 337/79 om den fælles markedsordning for vin bemyndiger i artikel 30, stk. 1 [5], første led, Rådet til at fastsætte almindelige regler for vinstoksorternes klassificering, og det bestemmes, at disse for hver administrativ enhed eller del af administrativ enhed klassificeres i anbefalede, godkendte og midlertidigt godkendte sorter.

15. Desuden bemyndigede Rådet i henhold til artikel 30, stk. 1, andet led, inden for rammerne af disse almindelige regler medlemsstaterne til med henblik på undersøgelser af en vinstoksorts dyrkningsegnethed, på videnskabelig forskning osv. at fravige bestemmelserne i stk. 2, hvorefter alene anbefalede eller godkendte vinstoksorter kan nyplantes, genplantes og podes i Fællesskabet.

16. Artikel 49 i forordning nr. 337/79 foreskriver, at kun druer af de nævnte sorter kan anvendes til fremstilling af druemost, bordvin, hedvin og k. v. b. d.; dog kan Rådet fravige denne bestemmelse.

17. I henhold til bemyndigelsen i artikel 30 i forordning nr. 337/79 (som nu er artikel 31 i affattelsen i forordning nr. 454/80) udstedte Rådet forordning nr. 347/79 om de almindelige regler for klassificering af de vinstoksorter, der kan dyrkes i Fællesskabet, som erstattede Rådets forordning nr. 1388/70 af 11. juli 1970 [6]. Ifølge artikel 1 i forordning nr. 347/79 omfatter klassificer-

5 — Nu artikel 31, stk. 1.

6 — EFT 1970 II, s. 365.

ingen af vinstoksorterne alle vinstoksorter af slægten »vitis«, herunder artskrydsninger; den omfatter altså også vinstoksorten »aris«, som er en artskrydsning med »vitis ripariasorter«.

18. I forordning nr. 347/79, artikel 5, bestemmes, at vinstoksorterne opføres i tre klasser (anbefalede, godkendte og midlertidigt godkendte), og i de følgende artikler angives de vinstoksorter, som skal henføres til en af disse klasser alt efter den normale anvendelse af de druer, der hidrører herfra (f. eks. vedrører artikel 6 druesorter til presning).

19. Artikel 13 fastsætter først i stk. 1, at det som allerede bestemt i artikel 30, stk. 2, i forordning nr. 337/79[7] er forbudt at foretage tilplantning med vinstoksorter, der ikke er optaget i klassificeringen, og med midlertidigt godkendte vinstoksorter, og artikel 13, stk. 2, bestemmer i lighed med artikel 30, stk. 1, andet led, i forordning nr. 337/79, at medlemsstaterne dog kan tillade afvigelser fra dette forbud med de i bestemmelsen nævnte formål.

20. Artikel 13, stk. 4, foreskriver, at produkter hidrørende fra en vinstoksort, der er plantet med et af de i stk. 2 nævnte formål, ligestilles med produkter fremstillet af godkendte vinstoksorter.

21. Kommissionen har præciseret, at denne ligestilling skal sikre afsætningsmuligheder for produkter fremstillet under identiske betingelser.

22. Men bevirker ligestillingen også, at de pågældende produkter *ipso facto* er egnede til fremstilling af k. v. b. d.?

23. Dette synes ikke at være tilfældet.

24. Det eneste, man kan fastslå, er, at artikel 13, stk. 4 — ved at bestemme, at produkter hidrørende fra vinstoksorter, med hensyn til hvilke undersøgelser af dyrkningsegnethed osv. er igang, ligestilles med produkter, der er fremstillet af godkendte vinstoksorter — fraviger reglen i artikel 49, stk. 1, i forordning nr. 337/79, hvorefter kun de anbefalede eller godkendte vinstoksorter kan anvendes til fremstilling af vin. Med andre ord, i henhold til artikel 3, stk. 4, i forordning nr. 347/79 kan de vinstoksorter, som ikke indgår i klassificeringen, og som er genstand for igangværende undersøgelser af dyrkningsegnethed, og som allerede kunne plantes eller podes i samme artikels stk. 2, også anvendes til produktion af druemost, koncentreret druemost, vin egnet til fremstilling af bordvin, bordvin og hedvin, hvilket er en undtagelse fra princippet i artikel 49, stk. 1, i forordning nr. 337/79.

25. Konkret er det at ligestille de nævnte vinstoksorter med de godkendte vinstoksorter det samme som at sige, at de normalt kan give »vin af god, sædvanlig handelskvalitet, der, selv om den er antagelig«, dog er

7 — I den oprindelige affattelse; nu artikel 31.

ringere end vin fremstillet af anbefalede vinstoksorter [artikel 6, stk. 1, litra b), i forordning nr. 347/79].

26. Denne ligestilling ville endog omfatte muligheden for at fremstille k. v. b. d., hvis produktion heraf ikke var omfattet af andre, strengere bestemmelser.

27. Men i forordning nr. 347/79 bestemmes det ikke, hvilke særlige betingelser en vin skal opfylde for at betegnes som k. v. b. d.; som Kommissionen har fremhævet, indeholder forordningen ikke den mindste oplysning om forskellige druesorters egnethed (navnlig dem, der tilhører anbefalede eller godkendte sorter) til fremstilling af k. v. b. d.

28. B — Det er forordning nr. 338/79, som indeholder de særlige bestemmelser om k. v. b. d., og som navnlig fastsætter de særlige krav, som en vin skal opfylde for at anses for k. v. b. d. Det fremgår af artikel 6, stk. 1, litra a), sammenholdt med artikel 4, stk. 1, at kun de vinstoksorter er egnede til fremstilling af k. v. b. d., som:

a) tilhører de kategorier, der er anbefalet eller godkendt ifølge artikel 31 [8] i forordning nr. 337/79,

b) tilhører arten »vitis vinifera« og

c) figurerer på den liste, der udarbejdes af hver medlemsstat, over vinstoksorter egnet til fremstilling af k. v. b. d.

29. Det følger heraf, at de vinstoksorter, som er genstand for igangværende undersøgelser af dyrkningsegnethed, i kraft af den i artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 fastsatte ligestilling kun opfylder den første af de nævnte betingelser for fremstilling af k. v. b. d.; det drejer sig om sorter, der tilhører anbefalede *eller godkendte* kategorier. Da disse sorter ikke er ligestillet med sorter af arten »vitis vinifera«, skal de yderligere opfylde de to andre betingelser efter artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 338/79 for fremstillingen af k. v. b. d., nemlig, at de skal tilhøre arten »vitis vinifera« og figurere på den særlige liste, som udarbejdes af hver enkelt medlemsstat.

30. Det må altså nødvendigvis udledes af artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 sammenholdt med artiklerne 6 og 4 i forordning nr. 338/79, at vinstoksorter, der er genstand for igangværende forsøg vedrørende dyrkningsegnethed, nødvendigvis skal tilhøre arten »vitis vinifera« for at være tilladt til fremstilling af k. v. b. d., og skal figurere den af hver medlemsstat udarbejdede liste.

31. Det foregående viser, at trods den betydelige kompetence, der er overladt medlemsstaterne i henhold til forordning nr. 338/79 (Kommissionen har i den forbindelse som eksempel nævnt artikel 2, artikel 3, stk. 2, artikel 7, artikel 11, stk. 2, og artikel 19), har fællesskabslovgiver villet stille særligt strenge krav til fremstillingen af k. v. b. d. med det formål at føre »en politik til fremme af kvaliteten inden for landbruget

8 — Tidligere artikel 30.

og ganske særligt inden for vindyrkningen« (den anden betragtning til forordningen).

32. Som det er blevet forklaret under retsmødet, drejer det sig om at fremme en kontrolleret tilpasning af kulturerne til fremskridtene på det økologiske og ønologiske område ved forsøg og erfaringer, som i første række indebærer langvarige tekniske undersøgelser af artens dyrkningsværdi, før dens egnethed til fremstilling af k. v. b. d. kan analyseres.

33. Lovgiver har herved under tingenes nuværende tilstand udtrykkeligt valgt at begrænse denne produktion til vinstoksorter af arten »vitis vinifera«, således at den i artikel 13, stk. 4, nævnte ligestilling ikke kan have forrang for det udtrykkelige forbud mod at anvende vinstoksorter af andre arter (navnlig arten »vitis riparia«).

34. Det er grunden til, at lovgiver trods den i artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 fastsatte ligestilling ikke har benyttet adgangen til at gøre en undtagelse i henhold til artikel 49, stk. 1, i forordning nr. 337/79 og tillade, at vinstoksorter, der er genstand for igangværende undersøgelser af dyrkningsegnethed, anvendes til fremstilling af k. v. b. d.

35. Den i artikel 13, stk. 4, definerede ligestilling skal altså begrænses til det særlige anvendelsesområde for forordning nr. 347/79, som er de almindelige regler for vinstoksorternes klassificering, og den kan ikke udvides til det af forordning nr. 338/79 omfattede område, som er de særlige regler for produktion af k. v. b. d.

36. Selv om forordning nr. 338/79 kan anses for ældre end forordning nr. 347/79 [9], har de hver deres særskilte anvendelsesområde, og der er ikke grundlag for at anse den sidstnævnte forordning (navnlig dens artikel 13, stk. 4) for *lex specialis* i forhold til den førstnævnte.

37. Derimod er de begge lex specialis i forhold til forordning nr. 337/79, som der udtrykkeligt henvises til i deres betragtninger, og hvis principper de konkretiserer og udvikler på deres eget område.

38. Det må endog tilføjes, at da artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 — som Kommissionen har nævnt i sit indlæg — er en undtagelsesbestemmelse (og derfor har karakter af en undtagelse i forhold til den almindelige regel i artikel 49 i forordning nr. 337/79), skal den ikke fortolkes bredt, men tværtimod indskrænkende.

39. Enhver anden fortolkning af artikel 13, stk. 4, ville få den absurde virkning, at vin, der var resultatet af et eksperiment med vinstoksorter, kunne anses for k. v. b. d., mens vin fremstillet af en klassificeret vinstoksort, som dog ikke tilhørte arten »vitis vinifera«, ikke kunne opnå denne betegnelse.

40. Som Kommissionen har nævnt under retsmødet, bestemmer artikel 49, stk. 2, i

9 — Hvilket kun er klart, hvis man tager de tidligere forordningers datoer i betragtning: forordning nr. 817/70 af 28. april 1970, som er udstedt tidligere end forordning nr. 338/79, og forordning nr. 1388/70 af 13. juli 1970, som er udstedt tidligere end forordning nr. 347/79.

forordning nr. 337/79 desuden udtrykkeligt, at »druer, der stammer fra parceller, som er beplantet med sorter klassificeret som midlertidigt godkendte sorter, betragtes dog ligeledes som egnede til fremstilling af de i stk. 1 nævnte produkter bortset fra k. v. b. d.«, når det drejer sig om blandt andet sorter fremkommet ved artskrydsning.

41. Med andre ord, selv når sorterne er midlertidigt godkendte og (som sorten »aris«) er resultatet af en artskrydsning, har lovgiver udelukket, at de kan anvendes til fremstilling af k. v. b. d., selv om det udtrykkeligt blev tilladt, at de kan anvendes til fremstilling af andre produkter, som er nævnt i artikel 49, stk. 1 (i denne bestemmelse har lovgiver endog fastsat den 31. december 1979 som frist).

42. Det resultat, som jeg når til, påvirker ikke den tyske delegations udtalelse ved indførelsen af den fælles markedsordning for vin i april 1970, som sagsøgeren har påberåbt sig. Ud over den omstændighed, at der er tale om en ensidig erklæring, som ikke er offentliggjort og følgelig er uden værdi for Domstolens fortolkning, er den forholdet mellem artiklerne 4 og 6 i forordning nr. 338/79 og artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 uvedkommende, da den, som Kommissionen har fremhævet, blot går ud på, at forsøg med nye kulturer ikke påvirkes af artikel 3 i forordning nr. 817/70 [10].

## III — Konklusion

43. Jeg foreslår derfor Domstolen at besvare Verwaltungsgericht Trier's spørgsmål således:

»I henhold til artikel 13, stk. 4, i forordning nr. 347/79 sammenholdt med artikel 6, stk. 1, litra a), første afsnit, og artikel 4, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 338/79, kan vine hidrørende fra vinstoksorter, med hensyn til hvilke undersøgelser af dyrkningsegnetheden, videnskabelige undersøgelser eller krydsnings- eller udvælgelsesarbejde er igang, kun betegnes som kvalitetsvine fremstillet i bestemte dyrkningsområder, såfremt de anvendte vinstoksorter udelukkende tilhører arten 'vitis vinifera'.«

10 — Nu artikel 4 i forordning nr. 338/79.